

HEET HANGIJZER

BEJAGING VROUWELIJK ZWART WILD

Als je wilde zwijnenpopulaties wilt reduceren, is de jacht op het vrouwelijk deel - de baggen - onvermijdelijk. Maar bij het bejagen is het belangrijk om een paar belangrijke basisregels in acht te nemen. Dr. Konstantin Börner legt het uit.

De discussie over de jacht op baggen laait keer op keer weer op en de standpunten verhardden steeds verder. De controverse is goed zichtbaar door de sterk uiteenlopende opvattingen over hoe te handelen in specifieke situaties. De meningen lopen uiteen van volledige reproductiebeheersing met een pil voor baggen tot en met een nietsontziende jacht op alle zwijnen - inclusief moederzwijnen - nadat hun frischlingen drie maanden oud zijn geworden.

Om te bepalen wat de juiste methode is, moet een aantal fundamentele vragen beantwoord worden. Wat zijn de gevolgen voor de rotte wanneer een bagge wegvalt? In dat verband zijn het moment van afschot en de bestaande rottestructuur belangrijke variabelen. Daarnaast moet inzichtelijk gemaakt worden wat het effect van de acties is met betrekking tot de gewenste populatiereductie. Een andere vraag is: welke consequenties

hebben de maatregelen voor de achtergebleven biggen? En in hoeverre versnelt hun voortplanting?

Primair bepaalt de fysieke conditie wanneer een bagge seksueel volwassen is geworden. Vrouwelijke biggen met een levend gewicht van 20 kilo zijn al in staat zich voort te planten. Dat is zelfs vastgesteld bij zwijntjes van 18 kilo; die waren toen nog maar zes maanden oud. In Duitsland neemt ongeveer 75 procent van alle vrouwelijke biggen deel aan de voortplanting. Ongeveer een derde van hen wordt beslagen in de maanden november en december, nog een derde volgt in januari en februari. En een wat kleiner deel in de periode maart - april; tijdens de bronst.

Franse onderzoeken op biggenbendes

Tijdens een Frans onderzoek ontdekten wetenschappers dat er een causaal verband is tussen het moment van de bronst en grote mastjaren. De biggen bereiken in tijden van een groot voedselaanbod sneller fysieke volwassenheid waardoor ze eerder geslachtrijp zijn (Mailard & Furnier 2004). Afwijkende momenten van de bronst van vrouwelijke biggen leidt onvermijdelijk tot verschuivingen van het moment waarop

 Dr. Konstantin Börner (1978) heeft sinds 1996 zijn jachtakte. Hij studeerde biologie en agrarische wetenschappen. Hij promoveerde op het onderwerp 'de rode vos' aan de Humboldt universiteit in Berlijn. Momenteel is hij wetenschappelijk medewerker bij het Leibniz-Institut für Zoo- und Wildtierforschung. Börner schreef mee aan ruim 10 wetenschappelijk publicaties en sinds 2013 verschijnen zijn teksten over vossen, reeën en wilde zwijnen voornamelijk in het jachttijdschrift Unsere Jagd.

de nieuwe generatie wordt geboren. Voor een deel komt de nieuwe aanwas dus pas laat op de wereld. Deze gang van zaken heeft blijkbaar niets te maken met het wegvallen van een volwassen bagge. Waarom dit 'fenomeen' in het recente verleden vaker voorkomt dan een paar decennia geleden, kan te maken hebben met het feit dat het aantal vrouwelijke biggen is toegenomen vanwege de aanzienlijk hogere aantallen wilde zwijnen. Bovendien verliezen onervaren baggen sneller hun jongen en komen daardoor in een soort nabronst. Zijn er veel vrouwelijke biggen, dan treedt dit effect vaker op. En tot op zekere hoogte zijn 'ontijdige' biggen een normaal verschijnsel.

Tegen deze achtergrond ontdekte men in een ander Frans onderzoek de verklaring voor het bestaan van zogenaamde 'biggenbendes'. Het reproductieproces van baggen werd gedurende meerdere jaren onderzocht en het bleek dat frischlingen (pyjamaatjes) die op het meest natuurlijke moment – zo rond 1 april - werden geboren, een bijzonder goede ontwikkeling doormaakten. In de herfst gebeurde het dan geregeld dat de sterke diertjes de rotte vroegtijdig verlieten. Stuit je dan op zo'n biggenbende, dan zou de indruk kunnen ontstaan dat de bijbehorende bagge te vroeg is geschoten.

Hoewel er al vaak over geschreven is, moet voor de zoveelste keer het belang van het bejagen van biggen aan de orde komen. De woorden van de bekende wilde zwijnenkenner professor Hans-Dieter Pfannenstiel klinken misschien extreem: 'We moeten ze bejagen alsof we ze uitroeien willen'. Maar het raakt wel de kern van het probleem. Omdat je het onmogelijke moet willen om het mogelijke te bereiken. Vrouwelijke biggen

produceren bijna de helft van de nakomelingen van een populatie wilde zwijnen.

Afschotbeheer

Ondanks alle ambities bij de jacht op biggen, moet zeker rekening worden gehouden met de ethische aspecten want het is begrijpelijk dat niet iedereen bereid is een gestreept biggetje te doden. Tegelijkertijd moeten de jagers zoeken naar manieren hoe ze het biggenafschot dan wel kunnen realiseren. Het is uiterst belangrijk dat uiteindelijk ongeveer 75% van alle nieuwelingen wordt gedood. Dat percentage moet trouwens niet worden verward met dat andere doel, dat het percentage geschoten biggen 75% van het totale afschot aan wilde zwijnen moet zijn.

Als een wilde zwijnenpopulaties op duurzame wijze moeten worden beheerd, dan is het afschot van volwassen dieren onvermijdelijk. Alhoewel slechts 50% van de nieuwkomers vrouwelijk is, worden ze lang niet allemaal beslagen. En ondanks dat ze ten opzichte van volwassen baggen minder nakomelingen produceren, moet wel in acht worden genomen dat de biggetjes in potentie veel gaan bijdragen aan de populatiegrootte. Volwassen baggen hebben ook een zeer hoge overlevingskans. Doorgerekend naar het jachtveld, moeten er, met het oog op de hoge reproductiefactor, 4-5 biggen worden doodgeschoten. Op die manier 'levert' de volwassen bagge ongeveer evenveel nakomelingen op als een vrouwelijke big.

In de faunabeheerlijnen van de diverse deelstaten is terug te vinden dat voor goed beheer van de baggen, 10-20%

geschoten moet worden. Alleen gebeurt dat in de meeste jachtvelden nauwelijks. Sterker nog: in een aantal gevallen wordt afschot zelfs bestraft. Wat weer leidt tot een groter aandeel in de klasse van volwassen baggen. In een studie van de Universiteit van Rostock kon worden aangetoond dat de baggen onder die omstandigheden erg oud kunnen worden. Vanwege de enorme schades in de groene gebieden werd de jachtdruk op de baggen daar flink verhoogd. Het verbazingwekkende resultaat was dat de geschoten vrouwelijke stukken gemiddeld 7,2 jaar oud waren (Zoller, 2014); sommigen waren zelfs 10 jaar of ouder.

De manier van het bejagen van baggen volgt de biologie van de dieren. Sommige collega's vinden dat met het beheer van baggen begonnen moet worden zodra de frischlingen hun streepjes kwijt zijn. Dat zou namelijk hét moment zijn dat de biggetjes de bagge niet meer nodig hebben om te overleven. Die stelling is echter zeer discutabel. Een volwassen bagge heeft een bepalende rol in het sociaal functioneren van de rotte. Vandaar dat afschot van baggen in het voorjaar en in de zomer verboden moet zijn. Begin daarom de jacht pas in oktober en ga door tot in de winter. De voorkeur gaat uit naar bejaging vanaf de hoogzit, aan de voerplek. De dieren kunnen dan in

alle rust aangesproken en geschoten worden. Van belang is wel dat in iedere rotte een volwassen bagge overblijft.

De rol van de Leitbache

Voor grotere groepen wilde zwijnen kan het handig zijn vóór de drukjacht, de leidende bagge -de Leitbache - te schieten omdat zij in staat is de rotte veilig langs de geweren te loodsen. Door het wegvallen van de Leitbache kan het jachtsucces mogelijk aanzienlijk worden verhoogd. Helemaal zonder leiding is de rotte echter nooit. De plaats van de geschoten Leitbache wordt snel door de volgende in de rangorde ingevuld. Het afschot heeft daarom geen negatieve sociale gevolgen voor de rotte.

De bejaging van baggen mag verheerlijkt noch verketterd worden. Gericht afschot op het juiste moment - in de winter - veroorzaakt geen schade aan de rotte. Het draagt bij aan het verkleinen van de populatie en helpt om de kennis en ervaring uit de rotte te halen zodat ze beter bejaagbaar zijn. Zeker 75% van het afschot moet in de biggenklasse plaatsvinden. Blijf de baggen ook bejagen wanneer u het gevoel heeft dat 'uw populatie' wat kleiner is geworden en er nauwelijks nog wildschade in uw jachtveld is. Juist in die periode is het zaak biggetjes te voorkomen.

Op druk- en drijfjachten moet de grens voor afschot niet te laag worden gesteld voor wat betreft het gewicht. Bijvoorbeeld baggen slechts tot 50 kilo vrij, of te snel dreigen met sancties. Zoiets voorkomt alleen maar dat de jagers risico's nemen en draagt niet bij aan het beheer. Als we de populaties echt willen verkleinen, en dat is onvermijdelijk in het kader van de dreigende Afrikaanse varkenspest, dan moeten zelfs volwassen baggen geschoten worden. Zogende baggen met frischlingen (pyjama-tjes) blijven taboe want het beschermen van moederdieren blijft een onwrikbare pijler van weidelijke jacht.

Het Rostocker stadswijnenproject

In de Hanzestad Rostock (Mecklenburg-Vorpommern) werd een onderzoeksproject uitgevoerd vanwege de enorme schade aan dijken en graslanden die werd veroorzaakt door wilde zwijnen. Eén doel van de studie was om de strategieën van zwartwild te onderzoeken hoe zij hun omgeving benutten. Ze waren daarvoor uitgerust met GPS-zenders. Een ander doel van het onderzoek was om de wilde zwijnen terug te dringen om zo de schade te verminderen. In dat verband werd een bejagingsplan ontwikkeld en uitgerold. Al snel was echter duidelijk dat zonder de uitschakeling van de ervaren, volwassen baggen een effectieve populatiereductie niet aan de orde was. Rekening houdend met de 'beschermde status' van moederdieren werden zoveel mogelijk volwassen baggen geschoten zodra de biggen zelfstandig verder zouden kunnen leven. Volgens de wetenschappers was dat verantwoord vanaf een levend gewicht van meer dan 20 kilo.

Het gevolg was dat door de ervaren (oudere) vrouwelijke zwijnen af te schieten, de biggen en overlopers meer in het zicht kwamen; zonder dat verweesde frischlingen en biggen werden gezien. Als gevolg van de maatregel kon de schade aan dijken en graslanden van jaarlijks zo'n € 100 000 worden teruggebracht tot bijna nul.

Zoveel jagers, zoveel meningen. Zeker wanneer het een gevoelig onderwerp betreft als het beheer van vrouwelijk zwartwild. Dat het onvermijdelijk is mag duidelijk zijn. Wanneer u een andere theorie heeft horen we dat natuurlijk graag via info@waidmannsheil.nl

HEET HANGIJZER VROUWELIJK ZWARTWILD

29.1.–3.2.2019
EUROPA'S GROOTSTE
JACHTBEURS
MESSE DORTMUND

wildfoodfestival.de

JAGD
&
HUND
jagd-und-hund.com

VALT SAMEN MET: FISCH & ANGEL

